

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1928 ANY XXXVII
BARCELONA 10 DE DESEMBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims Atrassats: 20

L'IDEAL DEL POBLE ESPANYOL

—Déu meu, fes-me treure la grossa!

Carta oberta

Senyor don Pere Corominas

Present

En l'article insertat dijous en El Poble Català, diari de la vostra direcció, se diuen a L'ESQUELLA i a mi, entre altres, dugues coses que no vui deixar incontestades per la gracia natural que tenen.

Una d'elles és la referent a l'agonia de L'ESQUELLA que avui s'encapsala amb el número 1928 i que compta prop de quaranta anys d'existencia.

Quan La Salvadora, ja agonitzava; va sortir el Cu-cutl i continuava l'agonia, i agonitzant, agonitzant ha vist passar per la porta de casa seva tots els que la volien matar. Se pot ben dir que és el setmanari que ha agonitzat més de Barcelona.

Creieu, Corominas, és cantarella aquesta que'l vostre acreditat diari hauria de canviar.

I lo altre és que soc un escanya-pobres.

Sols diré que'ls pobres que jo escanyo se diuen Agullar, Burgas, Rovira i Virgili, Costa, Reventós, Alomar, «Passarell», Serra i Constansó, Marquina, etc., persones que no fan cara d'ésser escanyats per ningú, van força ben vestits i tots ells són homes joves i fermes.

El diari que vos dirigiu, Corominas, no hauria de dir certes coses, perquè és públic que vos, no obstant els elevats sous i guanys que'l vostre provat talent us proporciona, us beneficieu d'un sou que la vostra digna muller (per a la qual són tots els meus respectes i totes les meves admiracions) cobra de l'Ajuntament, lloc on vos tan interès mostreu en anar.

Puc assegurar-vos que atesa la diferencia de feina entre un diari i un setmanari, jo pago als redactors dels meus periòdics força millor del que eren pagats els redactors d'El Poble, durant el temps que vos vareu ésser director i després gerent d'aquest diari. Me consta (perquè m'ho han dit persones formals) que la vostra entrada com a director d'El Poble anys passats, va coincidir amb la rebaixa del sou de varis redactors, i mentres vos cobraveu cent duros mensuals, el redactor que'n cobrava més ne cobrava trenta. Aiàd sí que és generositat, altruisme, democracia, socialisme i austeritat.

Per altra part, els sous dels redactors dels meus setmanaris són pagats religiosament i puntualment. No podeu dir lo mateix del temps de la vostra gerencia de El Poble, gerencia que vareu abandonar deixant-ho tot empastifat i quedant a deure fins atencions de personal. Pels calaixos de casa han corregut, fins fa poc, certes lletres impagades d'algun dels que foren vostres col·laboradors.

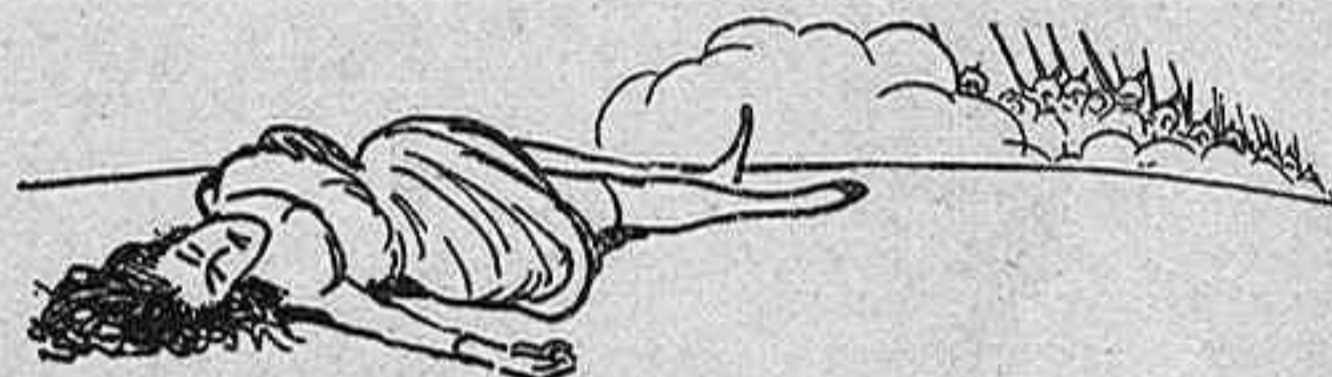
Lo de venuts a la Lliga Regionalista i a la Companyia d'aigües, ni val la pena de que ho contesti. Afortunadament en aquesta nostra Barcelona ens coneixem tots.

Finalment us aconsello que no deixeu parlar de coses de diners ni d'avaricia al vostre diari, perquè us faria un flac servei.

I ara no us hi enfadeu, Corominas, que jo tampoc m'enfado gens.

Maneu a vostre afectíssim,

ANTONI LÓPEZ

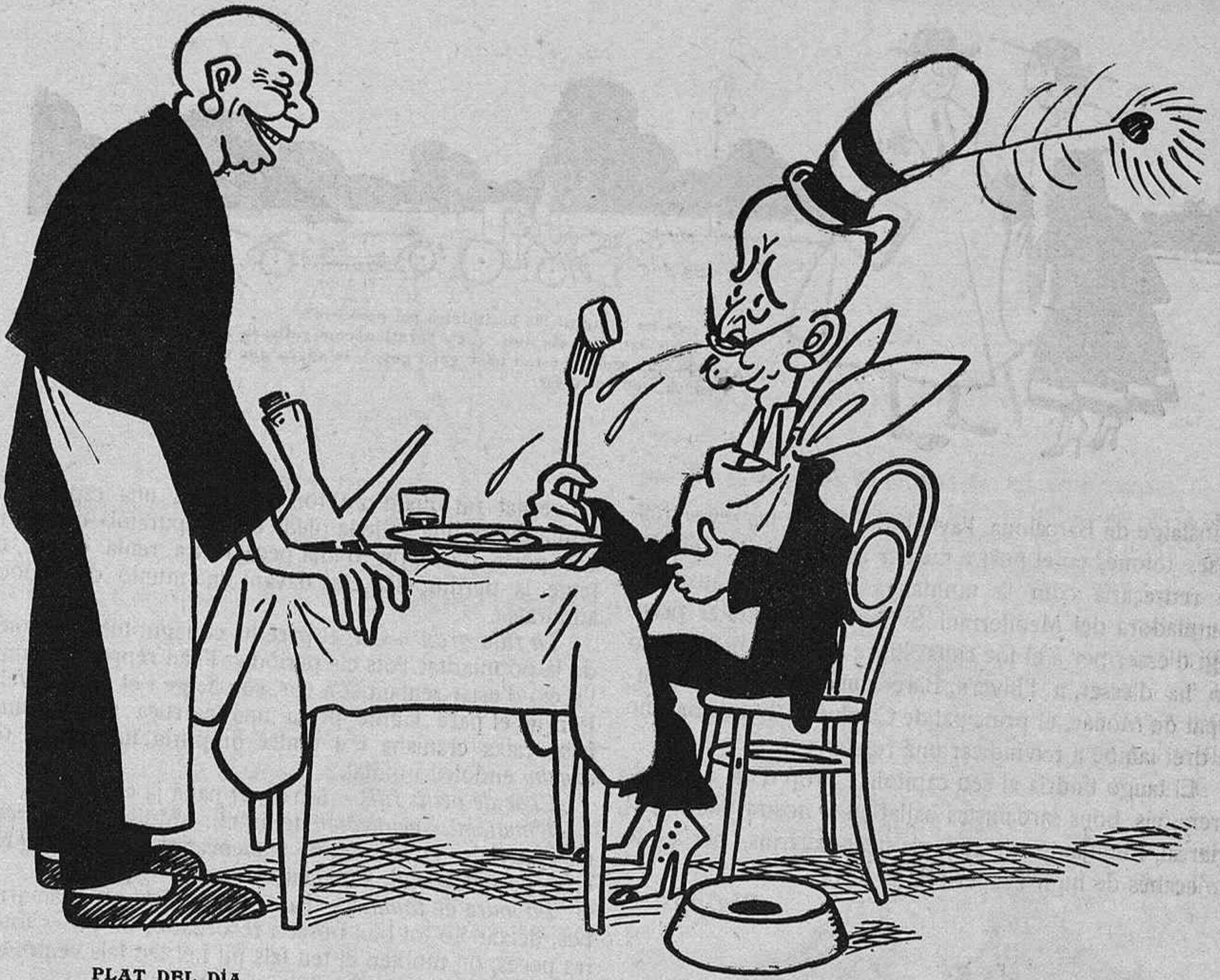
TANGOVILLE

PERÒ ¿on us podeu ficar an aquestes hores? Aquestes hores, per a la mare, per a l'esposa, per a la germana, per a l'amiga ingenua, per a la dispesera maternal, són les dues, les tres de la matinada. I si aquestes hores arribessin a ésser les quatre, les cinc, les sis de la matinada ¿en quins pecaminosos empresonaments no pensarien aqueixes feminitats tutelars? Elles ignoren que com cap altra ciutat del món, Barcelona és digna de tenir rellotges de lluna, rellotges de viciosos i de brètols, de perdudes i d'esbojerrats. A la una se surt dels espectacles, a les dues del cafè; a les tres dels music-halls, a les quatre del prostíbul; però, després de les quatre ¿d'on poden sortir els llunàtics que estimen la dansa, el vi, la llum dels voltaics, les cares magullades i l'inefable dolçor dels carrers matinals i solitaris?

Tots aquests homes, mare, esposa, germana, amiga, dispesera, venen del tango. Perquè aquesta dansa, desterrada de París, rebutjada de Londres, abominada per Berlín, s'ha refugiat a Barcelona, que la tornarà a Europa per a festejar la pau. El tango ha tingut a Barcelona la seva Covadonga, mantenint així l'unitat coreogràfica de Europa. Hem de defensar ademés del nostre territori, el nostre esperit—diu en Romain Rolland.— I hauríem pogut afegir: i el nostre ball. Perquè ja el ball de la França no era ni el can-can llegendari, ni la quadrille prehistòrica, sinó el tango, recollit a Buenos-Aires, transformat per París en la dansa segle xx, geomètrica, aristocràtica, de una correcta i intensa sensualitat, i d'una musica que podria il·lustrar el Càntic dels Càntics.

En cap altre recó del món podia el tango trobar les seves catacombes, com en la nostra terra sensualíssima i

PLAT DEL DIA

—Què? Que no li agrada la llengua a la Catalana?
 —Esto no es lengua; esto es dialecto y gracias.

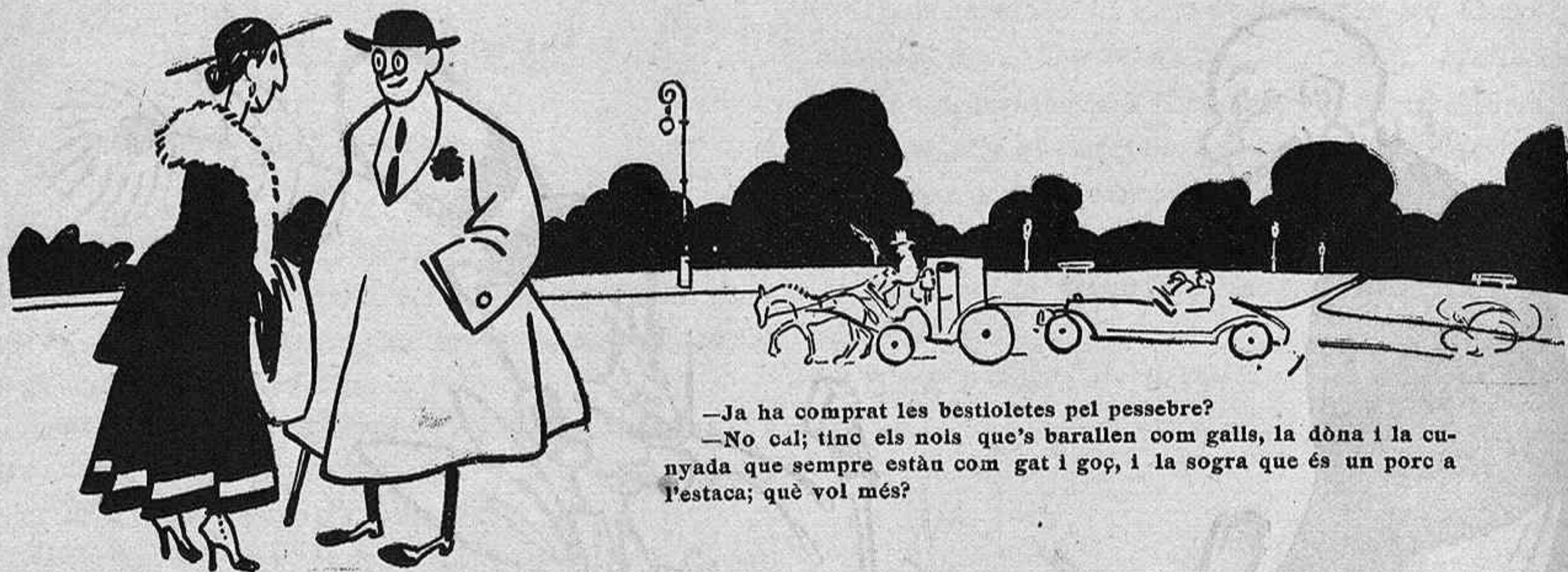
calculadora. Del tango ne podríem dir que és una sardana bilateral i comunicativa, la sardana dispersa i enllaçada de dos. I així ja' l ballen el saltataulells i el fill de casa bona, l'estudiant i el professional de dones; és *Le dernier tango*, cançó favorita, i el ballen en els nostres comptats salons amb emoció de cafè-concert les damiselles i els petrímets que l'aprengueren en els braços de les *cocottes* educadores. No desconfiem, amics patriotes, de que apareixi encara «L'Esbart Català de tanguistes».

Tango en «La Buena Sombra» i en «Folies Bergere», i al «Alcázar» i al «Royal» i a «Novelty» i en tots els *foyers* de tots els music-halls renovats i tradicionals. Tango en el «Lyon d'Or», tango en els bars de la Rambla, tango en els restaurants dels carrers drolàtics, tango en la nostra catedral coreogràfica, en aqueix «Edén Concert» faulós, que altra volta torna a renàixer de les seves cendres. Quan les campanes repiquen la missa primera, els tzigans segueixen convidant als amorosos gronxaments i anuncien que'l dia és arribat els violíns tanguistes més que'ls de l'aua. Aleshores, les quaranta cambre-

res de «La Boheme», les cinquanta de «La Cibeles», les seixanta de «La Suerte Loca», les setanta de «La Bombilla», les de tots els caus estafalaris, i l'exèrcit de Citèrea que maniobra en els cafès-concerts i en les reunions clandestines, deixa la labor de vetllar l'alegría de la nit barceloniña, ballant la dança sagrada. I per elles, en l'aire barceloní, se sentia més que l'armonía de les esferes pitagòriques, la dels violíns dels tzigans tanguistes.

Però el tango barceloní no ha aconseguit encara la seva ascensió. Per a que Barcelona acabés d'ésser una ciutat meravellosa i gairebé «feerique», hauria de sentir-se el tango per les arbredes del Tibidabo i de la Rabassada. Per això — se'ns replica — fóra precis la tolerancia del jòc, i és tan difícil aconseguir-la...

¿Difícil? Res més fàcil, proclamant el tango desig nacional i exigint la catalanització de la ruleta. Els catalans presenciariem les seves temptacions amb la mateixa impassibilitat que'ls habitants de Sant Sebastià el vèrtic dels cavallets. Aquí, per a exposar una postura de mil pesetes seria precis que'ls primers contribuents fessin una «vaca». En canvi, les elegancies cosmopolites cercarien

—Ja ha comprat les bestiolotes pel pessebre?
 —No cal; tinc els nois que's barallen com galls, la dòna i la cunyada que sempre estàn com gat i goç, i la sogra que és un porc a l'estaca; què vol més?

l'hostatge de Barcelona, l'aventura posaria les seves gustoses tòfones en el nostre menjar quotidià i el Tibidabo se redreçaria com la muntanya lluminosa, musical i temptadora del Mediterrani. Si Sant Sebastià té el privilegi d'ésser per a el jòc ciutat lliure a l'estiu ¿perquè no ho ha d'ésser, a l'hivern, Barcelona? Davant del principat de Mònac, el principat de Catalunya. El catanisme té dret també a reivindicar una ruleta.

El tango tindria el seu capitolí, i prop d'ell, a Vallvidrera, els bons sardanistes ballarien la nostra dansa patriarcal, trepitjant fort, amb els peus saltarins, per a que no acabés de fugir l'esperit de la terra.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

ANATÒMIC GENTLEMAN

O L'EMBOSCADA I LA PUBLICITAT

PRIMER ACTE

UNA FAMÍLIA DE BONA GENT JORNALERA

(L'escena representa un pis modest)

La mare de família (dirigint-se als seus petits sis fills).—No feu soroll, nens, que'l vostre pare dorm. Aviat serà l'hora de llevar-se i tornar a son penible treball, fer de «Home-reclam», d'«Anatòmic gentleman».

La filla gran.—Sí, ja fa quiscuns mesos que'l pare fa de reclam del «Depuratol». I no té més remei que posar-se cada dia al seu davant un fals pit i un fals ventre de cartró-pedra, contenint a dintre un cor, pulmons, un estómac, un fetge, una perdiu, una melça i uns budells fets de cauchú endolcit, pintada cada cosa del seu color, i amb aquesta càrrega el pare va pels carrers cridant: «El «Depuratol» renta el fetge, la melça, la perdiu, l'estómac, neteja els pulmons i desengreixa els budells!»

La mare de família.—I després, per a demostrar que

és veritat tot quant diu, ton pare agafa una esponja, la mulla dintre una galleda plena de «Depuratol» que sempre porta, i després d'una peça l'altra, renta el cor, el fetge, la perdiu, etc., etc., davant una munió de badocs admirats.

La filla gran.—Oh, el pare ha conegut totes les joies de la popularitat Tots els periòdics l'han representat amb l'acció d'estar rentant son cor, son fetge i el seu cervell. Perquè el pare també porta una perruca postixa amb falsa caixa craniana i a dintre hi porta un cervell de cauchú endolcit i pintat.

Chor de petits fills.—Mireu, el papà ja és llevat!

L'anatòmic gentleman (entrant).—Muller, preparèm els materials. Ja és hora de començar el meu passeig-reclam pels carrers de la ciutat.

La mare de família.—Tu deuries, cada nit quan arribes, deixar-ho tot ben posat i recordar-te on poses totes les peces, on moblen el teu fals pit i el teu fals ventre de cartró-pedra.

La filla gran.—La mare té raó. Tu ets molt desordenat, estimat papà. ¿On vares deixar ton cor ahir nit?

L'anatòmic gentleman.—Dintre el calaix de la tauleta de nit, me sembla...

La mare de família.—Té, ficse't, mira com et pengen els pulmons per dalt l'armari-mirall.

L'anatòmic gentleman.—¿I els meus budells? ¿On són els meus budells?

La mare de família.—Encara no fa cinc minuts que'ls nens hi jugaven.

L'anatòmic gentleman.—Vatua! Senyora, ja sab vostè que tinc dit repetides voltes que no vui que'ls nens juguin amb els meus budells. Ells se'n serveixen per a saltar a la corda i jo no ho vui pas!

La filla gran.—Pare, ja'ls tinc. Ja te'ls he raspallat. Ara em sembla que tens totes les peces anatòmiques completes.

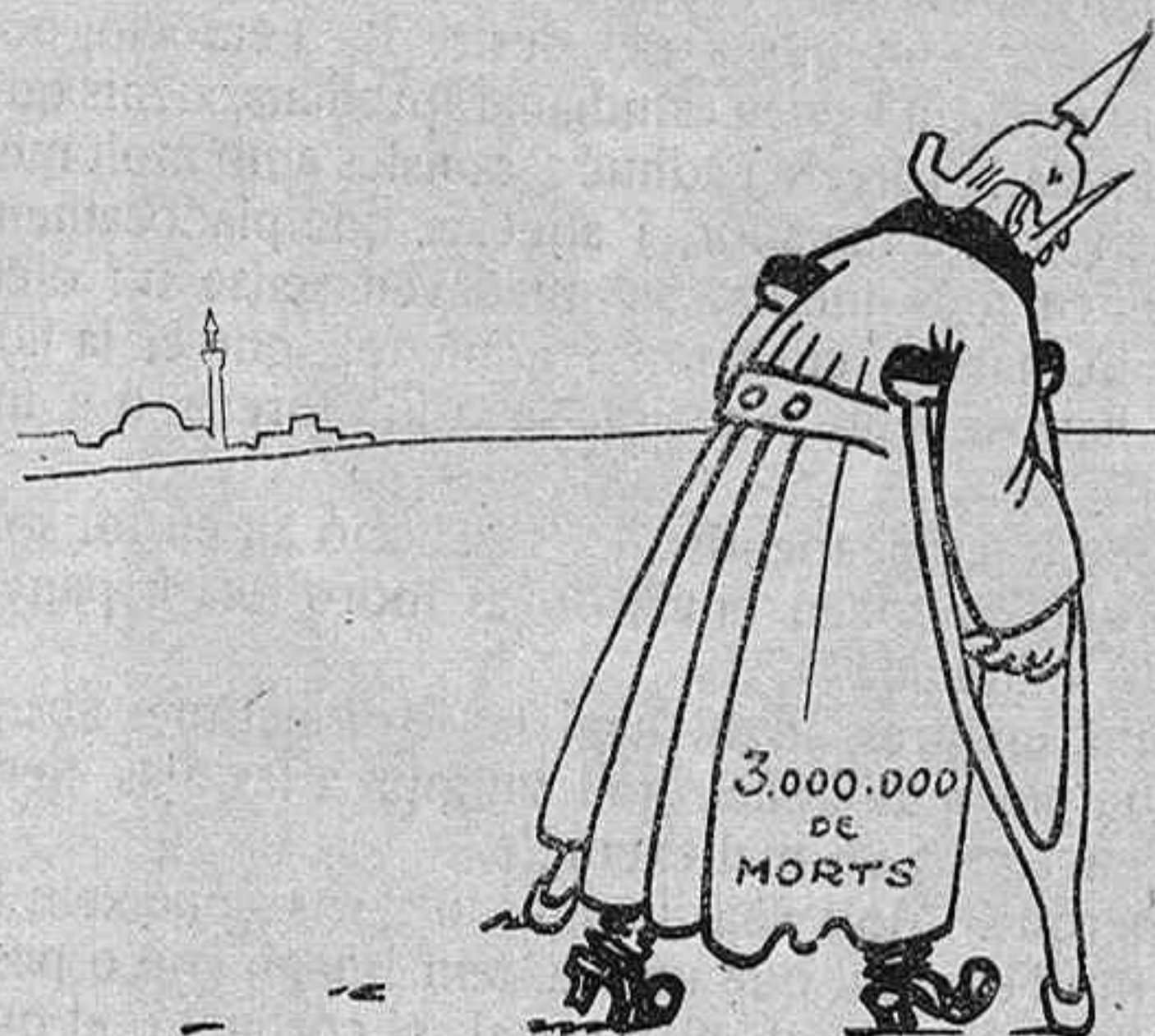
L'anatòmic gentleman.—Ja estàn totes les peces al seu lloc? No et distreguis, noia, que l'altre dia vareig sortir al carrer amb el cor posat al lloc del cervell i el cervell a la plaça del cor. I tot-hom reia de mi i vareig cobrir-me de ridícol.

Un nen petit (corrent-hi).—Pare, mira que't deixaves la melça!

L'anatòmic gentleman.—Perfectament, ja ho tinc tot. Ara em poso el meu pit i ventre de cartró-pedra, prenc la galleda del «Depuratol» i l'esponja i me'n vaig.

Chor de nens.—Fins a després, papà!

La mare de família (corrent-hi).—Ature't, caríssim es-

—En aquest pas no sé si arribaré a les Piràmides.

per miracle a la més infame de les emboscades. Quan me'n venia cap a casa, «un sinistre individu amb casquet» s'ha abalançat sobre mi amb revólver i punyal a les mans. «Ta filla m'ha menyspreuat i tu vas a morir!»

valotat!, te'n anaves sense estómac. (Li allarga l'estómac).
Vaja, adéu.

SEGÓN ACTE

LA MENAÇA

(La mateixa decoració)

La filla gran.—Estimada mare. Ara que'l pare és fòra, et vui fer part de mos temors.

La mare de familia.—¿Què vols dir? Parla!

La filla gran.—Tu no ignores pas que fa quiscun temps que «un sinistre individu amb casquet» em persegueix.

La mare de familia.—¿Què, l'abjecte personatge gosa parlar-te, després de la prohibició que vàreig fer-li de que no't dirigis la paraula?

La filla gran.—Sí. I com que jo no li faig cas, el «sinistre individu amb casquet» m'ha menaçat amb occir a papà per a venjar-se del meu desdeny.

La mare de familia.—Oh, cel! El miserable és capaç de tot. L'anatòmic gentleman torna sempre tard a casa als vespres i no va armat! Oh! I quines angunies passarem fins a tant que ton pobre pare no sigui de retorn a casa!

TERCER ACTE

EL COMBAT ANATÒMIC

(La mateixa decoració)

La mare de familia.—Els nens ja són al llit. Sola, amb la meva filla gran, esperaré el retorn del meu marit, l'anatòmic gentleman.

La filla gran.—La terrible angoixa de l'espera! El «sinistre individu amb casquet» executarà ses menaces?

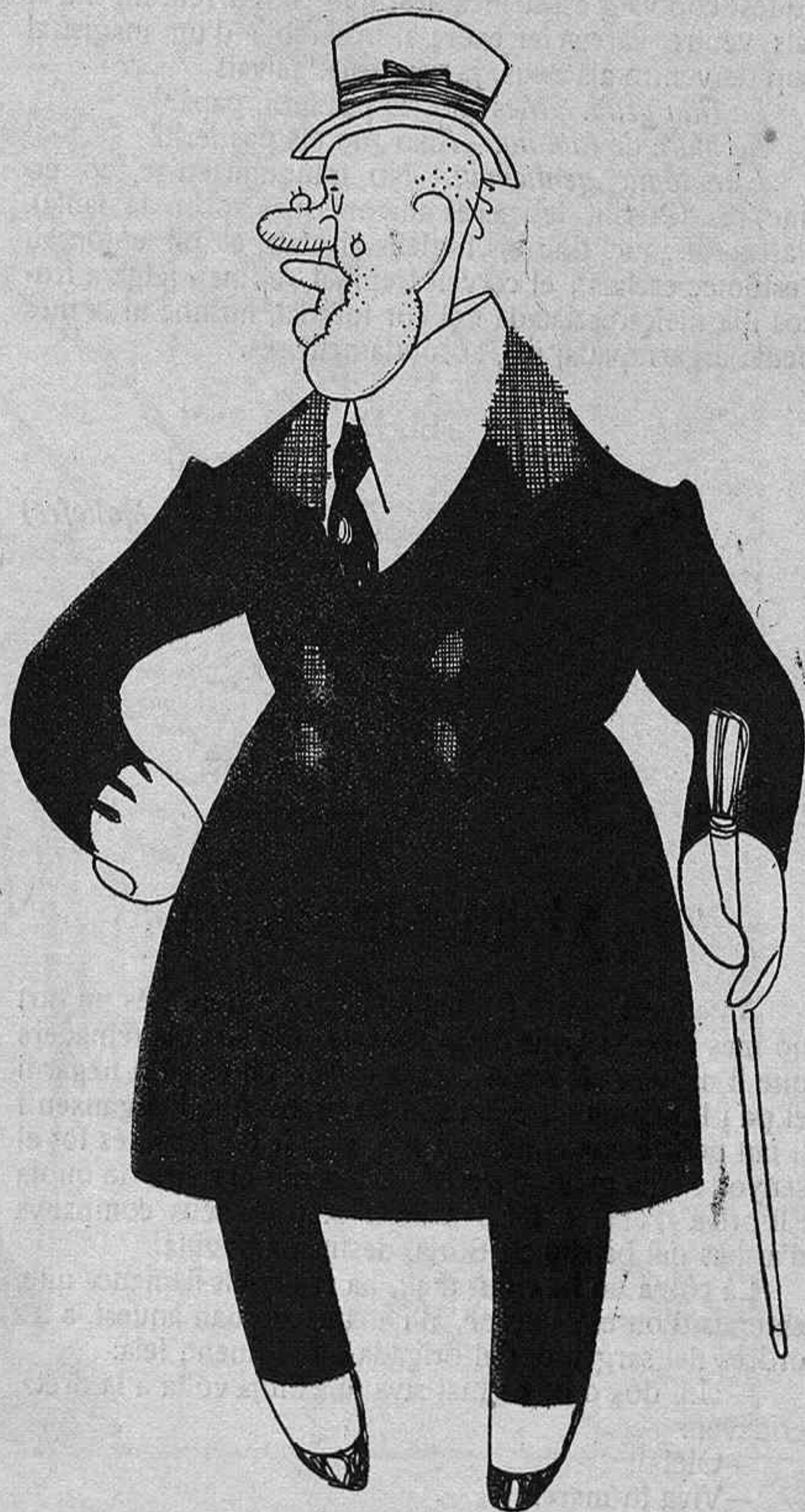
La mare de familia.—Oh, escolta aquest crit d'auxili! Es la veu de ton pare! Es la veu de l'anatòmic gentleman!

La veu de l'anatòmic gentleman al lluny.—Socor! M'ataquen a mà armada!

La filla gran.—Reina Santa! ¿Què fer? Estem immovilitzades per la por!

La mare de familia.—No se sent res! Sí, sento passos... Pugem l'escala... Ah, és ton pare bò i sà!

L'anatòmic gentleman (entrant).—Sí, soc jo, escapat

FIGURES DEL «LICEO».

El baríton Ramón Blanchart

crerà el miserable, fent un bot vers mi amb el punyal alçat. Jo no tenia cap arma. Sense pensar-m'hi, agafo el meu cor de *cauchú* endolcit de dintre del meu pit en cartrópedra, i d'un cop de cor al punyal li faig caure l'arma al bandit. Emperò el miserable tenia encara son revòlver. El meu cor, amb la lluita, havia caigut a terra. Jo buscava una altra arma. Ràpidament agafo de dins ma falsa capsa craniana mon cervell de *cauchú* endolcit, i al just moment que l'«apache» anava a fer-me saltar el cervell, he estat jo el que li he fet saltar el revòlver d'un cop de cervell!

La filla gran.—Bravo, pare!

L'anatòmic gentleman.—La lluita allavors ha continuat implacable, però igual. Ràpid com un llampec, en el precís moment en que'l bandit anava a tirar-me un terrible cop de cap a l'estómac, jo he agafat el meu fals estómac de *cauchú* endolcit i li he donat un formidable cop d'estómac en plé cap! El bandit feu una esse de bo rratxo, emperò recollint ses darreres forces va provar a traició de donar-me una patada al ventre. Però jo encara aquest cop vaig ésser més llest que ell, i arrencant-me el fals ventre vareig fer caure al miserable d'un magistral cop de ventre als peus. Ja vaig estar salvat!

La filla gran.—Mes ¿no ets pas ferit, papà?

La mare de familia.—Això ¿no ets pas ferit?

L'anatòmic gentleman.—No, tranquilitzeu-se, jo no tinc res. (Posant les peces anatòmiques sobre la taula). Passat de que tinc els budells aixafats, el pit enfonsat, l'estómac esclafat, el cervell trepitjat, el meu fetge a troços i la melça esclatada i el cor foradat, no tinc ni la més petita esgarrapada; res, absolutament res.

TELÓ

CAMÍ

(Per la trad. M. Mallofré)

El Belmonte retirat

An aquest pobre fenòmeno (això del pobre és un dir) no més li passen que desgracies. Un dia són els remaders que li neguen els braus, lo qual per a ell és com negar-li el pa i la sal; un altre dia són els braus que l'enganxen i li fan perdre corregudes, i ara, per fi de festa, és tot el senyor capità general de Andalusia qui el retira de quota i li priva d'anar a fer l'exercici amb els seus companys d'armes del batalló de Soria, destinat a Sevilla.

La culpa no ha sigut d'ell, ha estat dels flamencs que, enterats d'on era l'hèroe, allí anaren, i quan aquest, a les ordres del sargento, del brigada o del tinent, feia:

—Un, dos o bé es marcava una mitja volta a la dreta, cridaven:

—Olé!

—Viva tu mare!

—Fenòmeno!

I que no eren pocs, era tot Triana, i allò podia anar.

Trobem molt acertat lo fet per el senyor capità general d'Andalusia, perquè el certus és que entre els companys de quota o no quota del destre de l'emoció, podien i segurament hi havien estudiants aprofitats, xicots que ja tenien finida la carrera i àdhuc sarauistes amb molt més salero que'l tràgic matador, i aquests, que piadosament pensant tenen més mèrits, se quedaven sense un olé!, sense un: tu mare! i sense un: fenòmeno!, que és la floreta més flairosa que pot tirar-se a un torero o a un soldat.

Diu que li faràn aprendre la instrucció an ell tot sol. No sé perquè! Si volien enviar-lo al moro tota Espanya protestaria indignada.

Creguin, mentres no hi hagi la seguretat més absoluta de que plega de l'ofici, no'l vulguin a les files. Serà un cau d'enveges i un mal exemple.

Que perquè? Molt senzill: aquí tots ens coneixem la flaca i és molt exposat que un dia, fent imaginaria o passant revista en el quartel, el general, el coronel o el qui fos, després de rondinar, de fer l'ordenancista, d'esglaiar als oficials amb el trobar-ho tot malament, es parés davant d'un quinto (el Belmonte) i li digués:

—*Ola Juanito! Como ayer nunca; pero de dónde sacas el secreto de estas medias verónicas? Olé tu mare! Fenòmeno!*

I això, la veritat, no estaria gaire bé.

Per la nostra llengua

En l'estatge del Centre Autonomista de Dependents se celebrà, dissabte, una magna Assamblea de representants d'associacions i organismes de Catalunya per a tractar de la manera de preparar i organitzar un seriós i formidable homenatge a la Llengua Catalana, en desagravi a les ofenses que aquesta rebé en el Senat.

L'acte fou sumament concorregut i els discursos que s'iniciaren fóren altament patriòtics.

Resultat d'aqueixa Assamblea serà el nomenament de una Comissió organitzadora que s'encarregarà d'escullir les iniciatives col·lectives i particulars que's presentin al objecte de preparar la *Diada de la Llengua*, festa que tindrà lloc el dia primer d'any a tot Catalunya.

Els assembleistes acordaren, además, i per unanimitat, les següen patriòtiques conclusions:

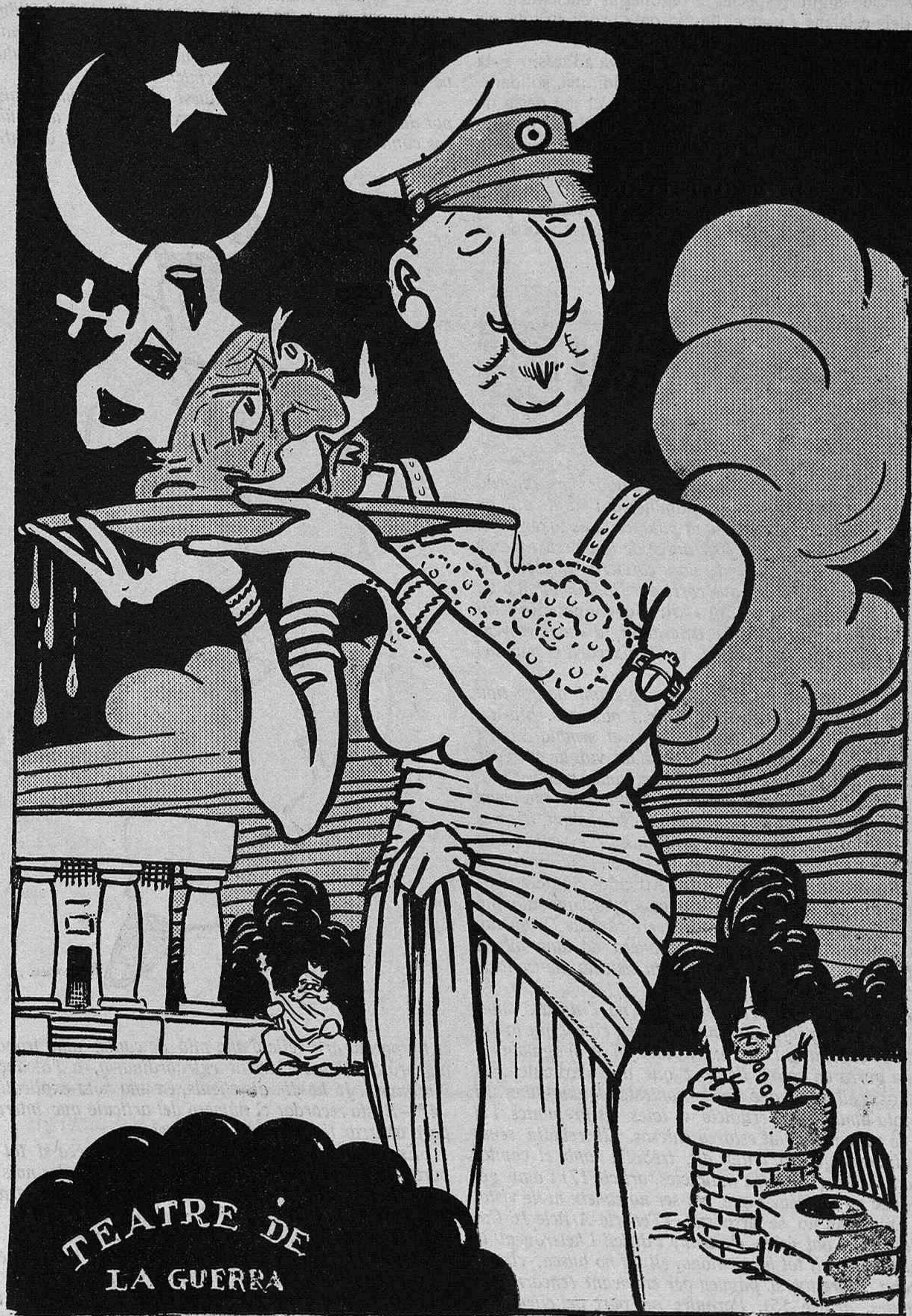
1.er Creació d'una Junta encarregada de la defensa i nacionalització de la llengua catalana.

2.^{on} Interessar dels diputats i senadors catalans que, pels medis que'l llur patriotisme els aconselli, procurin aconseguir quant més aviat millor:

a) Que en les escoles públiques de Catalunya sigui obligatori ensenyar als alumnes en l'idioma català.

b) Que en les Universitats, Instituts i Escoles Normals de la terra catalana s'hi estableixin càtedres, també obligatòries, de Llengua i Literatura Catalana.

c) Que, per a exercir qualsevol càrrec públic a Catalunya, sigui així mateix obligatori conèixer perfectament la llengua catalana parlada i escrita; i

TEATRE DE
LA GUERRA

UN DRAMA ALS BALKANS

Salomé

d) Que sigui respectat i regonegut oficialment el dret dels catalans a usar el llur idioma propi en tots els actes de la seva vida pública i privada.

3.er L'Assamblea deu acordar la seva adhesió a la obra de la Diputació d'usar el nostre idioma, solidaritzant-se amb la seva conducta, i expressar el seu desig de que totes les corporacions públiques catalanes i, especialment l'Ajuntament de Barcelona, secundin i segueixin el seu exemple.

Inútil dir que L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, constant defensora i propagadora del nostre estimat idioma, posa des d'ara el seu entusiàstic *amen* als patriòtics acords de la magna Assamblea.

GLOSARI

«ARTÍCULOS NUMERADOS»

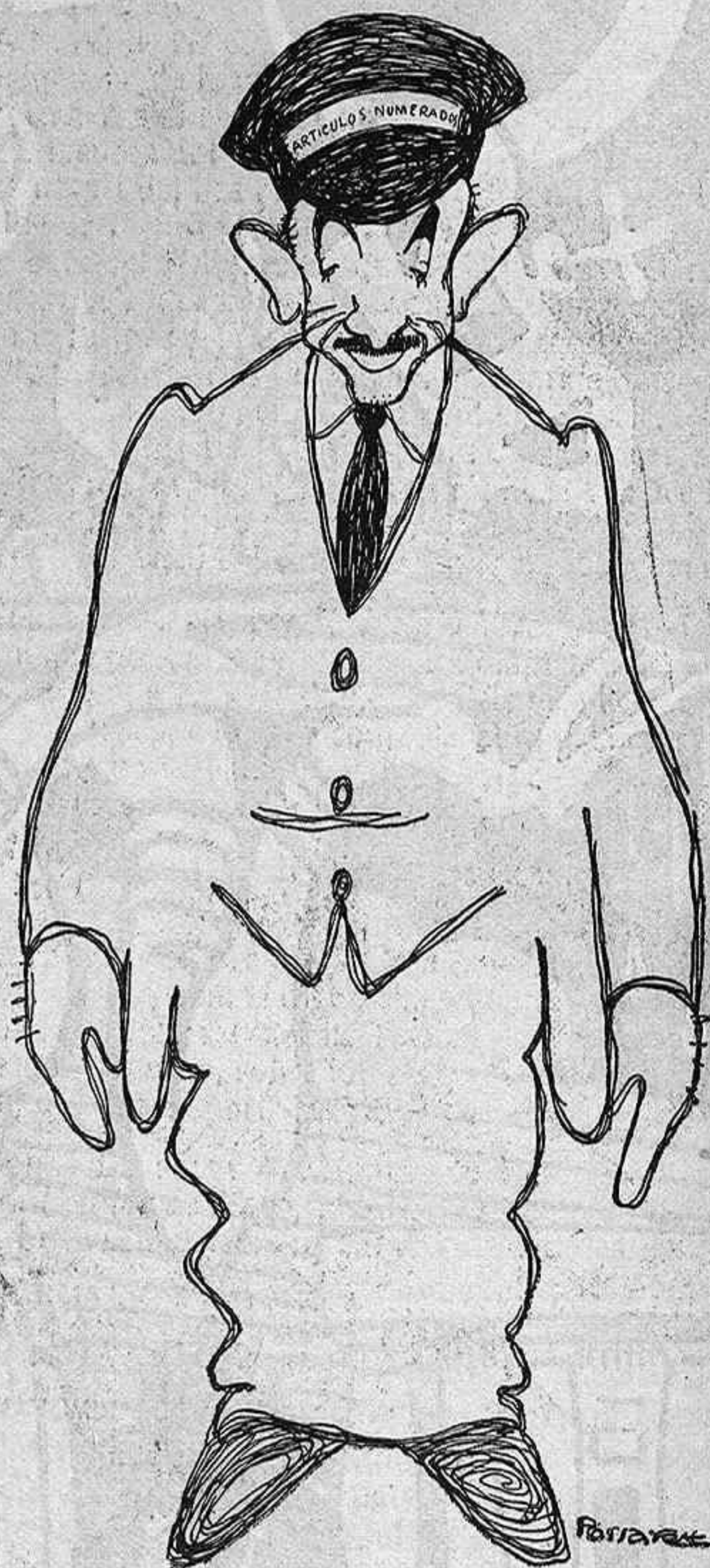
Desmemoriat com ell sol, el Glosador, no's recorda ben bé si fou en Newton o l'Arquímides qui va dir allò de «doneu-me un punt d'apoi i una palanca, i us aixecaré el món.» Fós qui fós, el savi físic autor de la clàssica frase quedaria avui a l'altura de una cafetera al costat de aqueix Maciste mercantil que corre per Barcelona amb un lletreret a la gorra que diu «Artículos numerados». Ell ha trobat el punt d'apoi: la transacció, la «compra-venta», i la palanca: els números, i ell aixecarà el món del comerç.

Estimat llegidor, el dia que't topis amb aquest tipu simpàtic, un home petit carregat de... números, atura'l, que't juro que no te'n penediràs. A tu et semblarà que't trobes davant d'un individu anodi, d'un vulgar corredor de gafets i gafetes, una mica xerraire, amb una verbositat del camp de Tarragona molt accentuada, i una mena de desviació morbosa en els ademans. No obstant, després que l'hagis aturat, interroga'l, profundisa'l i veuràs que pateixes un erro inicial, fill d'un prejudici. Tu obre-li el cor i ell que t'obri la llista dels «Artículos numerados», i veuràs que les apariències t'han enganyat; que allò no és un home, sinó un caràcter de ferro (article 7); que no és un corredor de comerç a la manera de tants altres, sinó tota una teoria de negoci, tot un sistema de contractació.

Havem dit que l'aturis, perquè ell no t'aturarà mai; la seva dignitat professional no li permet; ell vol que la demanda se supediti a l'oferta; ell tota la propaganda la du a la gorra en aquell lletreret que diu «Artículos numerados»; ell l'únic que fa és contestar-te ampliament i amb tota amabilitat i erudició a totes les preguntes, i si sabs de números, aviat estareu entesos. Ell treballa sense capital; sense gènere; millor dit, treballa amb el capital del comprador (Ocasions indirectes, article 17) i amb gèneros que no són seus i que pot-ser no coneix ni de vista. Però Don Juan no se arredra!... (Tenorio-Article 16-Comedies) Ja'n pot ésser d'estrany i difícil i heterogeni lo que demaneu; ell tot ho gestiona, ell tot ho busca, ell tot ho troba, sobre-tot si pagueu per endavant (encàrregs i preguntes, article 15). Paraules per part del client, poques; el client no ha de fer sinó escullir del catàleg el número que vol; és dir, pendre-li el número: allí hi ha de tot i tot numerat: articles d'higiene secreta (número 1,

soldat segü, per això és l'únic número invariable de la llista), cortes de trajo, limes pels ulls-de-poll, llibres, mestres de piano, chubasqueros, seguros de vida, quadros a l'oli, llums de petroli; una mena de «Siglo» ambulant, però sense contribució ni dependentes.

Mai com en el cas d'aquest original comissionista, pot dir-se que és veritablement axiomàtic aliò de «números canten». El seu catàleg és més que un cant de xifres,

és un poema aritmètic d'una pila de cants; una troballa algebràica, d'una claretat extraordinaria, a l'alcanç de l'infantesa. Ja ho diu als clients, en una nota explicativa: «4.º—Basta recordar el número del artículo que interesa, para ahorrar tiempo y explicaciones.»

Es clar que'ns n'estalviariem de xerrameca si tot ho portessim com ell! Una familia, quantes paraules no s'estalviaria numerant els membres? L'avi, l'1; la sogra, el 2; el pare, el 3; la mare, el 4; els fills, del 5 al 13. Tot és hù, per exemple, dir-se 7 o dir-se Baldomero!...

Tant hi creu, en els números, el nostre home, que ell mateix, en comptes de dir-se Pere o Pau, s'anomena un número: el zero. És el comble de l'humilitat, però és una «raó social» pràctica i que l'acredita de conseqüent amb els seus principis numèrics.

XARAU

BARCELONA PINTORESCA

El desdejuni del pobre

Les conversions

Aixís com l'any passat patírem la epidemia del tifus (que encara belluga, i encara encén els esperits fent, que tots uns senyors doctors se clavin mastegots en plena Maison Dorée), aquest any, en la mateixa època, patim la epidemia de les conversions.

No vui parlar de la de don Emili Junoy a qui prompte donaràn la clau de gentil home de cambra; aquest no és un convertit, aquest és un ocell que vola lliure fora de la gabià de les conviccions.

Però ara en tres dies ens en arriben tres, més ben dit quatre, millor cinc. Comptin:

- a) El diputat senyor Talavera.
- b) El P. Ferrándiz.
- c) El senyor Cambó.
- d) El senyor González Besada.
- e) Aquesta ja'ls hi diré a l'acabar.

El senyor Talavera, diputat republicà, renuncià l'acta perquè tocat el cor per la mare de Déu de no sé on, s'ha fet catòlic i ha fet batejar al noi, un minyó de divuit anys. Els seus li han cridat: traïdor! com podien haver-li cridat: ximple! I ell ha renunciat l'acta. *Bueno!* Diu que va ésser cosa de la dòna.

Segona conversió: El P. Ferrándiz, el celebre propagandista anticlerical, el de «Las Dominicales de el libre pensamiento», el capellà renegat i excomunicat, també s'ha sentit tocat per la divina gracia i ha tornat a vestir-se de capellà i prompte tornarà a dir missa. A mi me sembla que la gracia deu haver estat una altre, però deixem-ho córrer.

El senyor Cambó, després de combatre rabiosament an en Dato, no ha volgut firmar la proposició que l'ha fet caure. S. M. el Rei consultarà al senyor Cambó amb motiu de la crisi.

El senyor González Besada, aspirant a la presidencia del consell de ministres, ha petonejat al senyor Dato. (Això ha estat quan aquest ja no era ministre ni president).

I ara vé la bona, aquesta toca a la casa; no ho saben? Nosaltres, LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, encisats per les paraules dels regionalistes al parlament, sobornats per els empleos d'en Prat, untats amb l'or de la *Lliga* ens hem passat an aquesta. Aviat en contes d'ESQUELLA se'n dirà «Cu-cut».

No ho creuen? Vagin a informar-se a *El Poble Català* o a cà'l senyor Corominas (*don Pedro*).

EL AÑO EN LA MANO, *Almanaque-enciclopedia de la vida práctica para 1916*.—La millor prova de les excel·lències positives d'aquest popular almanac que s'està posant a l'altura dels millors del món, és que cada any s'agota més depressa, a pesar del augment del seu tiratge. El que tenim a la vista, corresponent a 1916, ha obtingut tal èxit que dintre pocs dies no se'n cantarà gall ni gallina. Val a dir que és un va-i-tot de curiositats literàries i artístiques digne de figurar en les biblioteques de totes les famílies. Criden la atenció en ell, sobre tot, les pàgines dedicades a la «Guerra Europea» i a l'«Exposició de San Francisco». Ademés del Santoral i de una pràc-

tica agenda per a notes, conté variades seccions de Agricultura, Sport, Mecànica, Ciències exactes, Navegació, Historia, Modes, Teatre, Literatura, Caricatures, Concursos amb premi, etc. I cada exemplar conté una important participació a la Rifa de Nadal.

Apa, doncs, que si no cuiten a adquirir-lo, no hi seràn a temps.

DE L'HORT I DE LA COSTA, per *T. Catasús*.—Amb aqueix títol acaba de publicar, el senyor Catasús, una col·lecció de poesies líriques molt ben sentides i d'un alt valor literari que el col·loquen en envejable lloc entre'ls nostres versaires.

A través de les composicions d'aqueix llibre, que té la doble simpatia de la pura forma clàssica i d'un fons essencialment sincer, s'hi endavina un cor franc, enamorat de la naturalesa, i sobre tot de la naturalesa catalana, de les nostres muntanyes i del nostre mar que semblen ésser la seva musa inspiradora.

Les característiques d'aqueix simpàtic recull són l'entusiasme, que's desprèn del sentiment íntim, amorós, que ha dictat la major part de poesies, i una extraordinària placidesa, filla de les sensacions—diguem-ne de fora a dins—que exhalen totes les descriptives o purament bucòliques.

Formen part del llibre, ademés d'una nodrida serie de variades composicions, uns cants als Mesos i a les Estacions, molt arrodonits i molt originals.

La presentació del volum és tan agradable com els versos.

FLORS DE MARIA, per *M. Jacinto Verdaguer*.—D'entre tots els volums publicats en les Obres Completes del gran místic català, aquest serà, sens dubte, un dels més llegits. Les composicions tenen, en el seu conjunt, tal unitat, que formen un poemeta. Es un veritable pomell de flors espirituals, místiques, però flairoses i exquisides.

LA ROSONS. — Marina dramàtica en un acte, original de Apeles Mestres.

LES SARDANES, per *Josep Grahit*.—Heu's-aquí una obra que ve a ésser, com si diguessim, el Perfecte manual del encara més perfecte sardanista. Tots els admiradors de la dansa típica de Catalunya, sobre tot els que volen puntejar-la i no'n saben, deurien adquirir-la.

BODAS DE PLATA. — Memoria de la societat Cooperativa obrera *La Flor de Mayo*, publicada amb motiu del XXV aniversari de sa fundació.

FRANCIA Y LOS CATÓLICOS ESPAÑOLES, per *Esteve Roldán*

LA BARBARIE ALLEMANDE

EL HOMBRE DE PAZ, per *Roy Norton*

UN EJÉRCITO SIN HONOR

Quatre follets de propaganda francòfila, carregats de raó, naturalment.

SEPT SCIENCIES

Dissabte a la nit, en el «Liceo», en lloc de *Falstaff* que estava anunciat, varen representar *La Favorita*. Fou una de tantes. En Nadal bé sense excedir-se, bé la Garibaldi i els demés sense descompondre el quadro. El *spirito gentile*, com de costum, fou repetit, les ballarines molt boniques i l'orquestra tocant d'esma.

Esperem que en l'hora que's llegeixin aquestes ratlles ja s'haurà estrenat el *Falstaff*, i que en ell haurà tingut un gran triomf nostre Blanxart.

Ja'ls en farem cinc cèntims la setmana entrant.

NANU

L'OPINIÓ DELS HUMILS

—Què'n penses tu de la guerra?
—Que amb els diners que'ls costa haurien pogut fer felissos a tots els pobres.

El teatre de «Novedades» omple la setmana amb dues estrenes molt interessants: *Mari-Hernández la gallega*, d'en Tirso de Molina i *El Ideal*, d'en Martínez Sierra.

Molt distintes en sí mateixes i en la total manera amb que son produïdes, ambdues obres s'assemblen en una cosa: en que li és fàcil a la crítica, per a judicar-les, sortir del pas amb quatre llocs comuns. Es una conclusió que ens ha fet formular la experiència.

Per la nostra banda odiem els llocs comuns i ens plauen més les divergències, àdhuc les estridències que la mansoia conformitat igual, apresada en l'escola mandrosa i dolça de l'indiferència. Aixís, doncs, hi direm la nostra, que, per altra part, per això ens paguen.

Comencem, respectant l'ordre cronològic, per l'obra d'en Tirso.

De tot el teatre clàsic castellà pot-ser és en el d'en Tirso en el qui's troben més acabats i meravellosos i ben definits caràcters de dones. Les dones d'en Tirso de Molina tenen una personalitat forta i viva que surt de per damunt de la gracia, sempre delicada i elegant, del istil. No's perd cap de aquelles protagonistes per l'enfarfec altissonant i brillant de les declamacions; no li són els versos laberinte ni els consonants claus feixugues que li barren el pas. Se belluguen, se condueixen, viuen, en una paraula, en la formal bellesa de l'obra, una vida propia que no té, al llarg de les escenes, desvirtuació. Si en Calderón modelà per a l'eternitat ànimes de homes, Fra Gabriel Téllez les modelà femenines.

I una de les més escaientes i humanes i de més vigoria és la d'aquesta gallega *Mari-Hernández*, plena de gracia, en el més pur i alat sentit de la paraula.

Ella omple la comedia i la fa viva. De tal mena s'acompleix això que si un analisi rigorós permetria descobrir capdals i no despreciables defectes en la trama d'en Tirso, ella, somrient i gràcil ens posa una vena als ulls i tot ho perdonem en gracia a sa simpatia.

Amb aquesta sola arma, *Mari-Hernández* ens arriba al cor, ella que té sobre tota altra ponderació una virtut: l'amor voluntariós. Per voluntat d'amor acomet empreses i ne surt amb èxit; per voluntat d'amor l'estimem nosaltres an ella, tota jove i crèdula, sobre tot en aquell moment en que amb la fona dels pastors se defensa a cops de pedra. Sí, aleshores molt més que després, quan travestida masculinament, se desafia amb son propi estimat, com en la bella llegenda veneciana.

I aixís, judicant per amor, que és des de Tirso a avui la millor manera de judicar, haurem dit amb nostra apreciació sentimental, nostre judici.

Es una obra que encaixa en moltíssims moments amb les facultats de la actriu Caterina Bárcena que hi ha posat molt amor en son estudi, demostrant que ha entès tots els maticos espirituals de la xamosa gallega.

La darrera obra d'en Martínez Sierra estrenada a Barcelona *El Ideal* canta la fè en les idees i la gracia del ensomni esperançat i la força del ideal i l'heroica apasionada fortitut interior amb que, per gracia de totes elles, la vida s'omple d'un sentit més alt i més pur, com en una mística exaltació.

Canta també, i això, amb felicitat i escaienta realització escènica, la força amb que s'arrela a l'ànima un ideal sustentat de bona fè, amb tota l'eficacia d'una vida a ell consagrada. I arriba, per aquests blancs camins de poesia, a una bella i forta conclusió: si l'idol cau, l'ideal s'aferma. ¡Profunda moralitat que trascendeix de l'obra, com l'agilitat de l'esperit de la gracia de la primavera!

Per a cridar, per a cantar aquesta bella veritat, plena de eficacia, per a dir al senat dels curiosos inquietats i intel·ligents aquesta paraula de vida, per a proclamar a l'hora lamentable dels personalismes la gloria lluminosa del ideal sens idols, s'és feta aquesta obra.

Seria ridícol, i àdhuc ofensiu per a son autor, suposar que *El Ideal* ha sigut escrita per a fer, amb funambulesques puerilitats inartístiques, una figura de rei *atrevit* que *diu coses*. Ben lluny de l'autor aquest propòsit, als ulls dels qui saben mirar. Lluny d'ell també tota veleitat de dogmatisme. Precisament una de les belleses de l'obra, (pot-ser la més gran) s'arrela en aquella puresa, diríem poètica, amb que la propia veritat és donada a l'ansia dels demés. Pot-ser neix aquí mateix aquella sabor a idealitat, a cosa somniada però inoblidable, a fantasia de poeta, a predicació franciscana que l'obra deixa an els que la tasten.

¡Bella obra, en resum, que canta i que vé, amb la guspira d'or d'una inquietut, a fer-nos dò de una nova arma per a la vida! Escènica, l'obra és de una positiva virtualitat. Com que el poeta no somniava en les taules, el dramaturg l'acondia. I ara, tots dos, modestos, sembla que volen desaparèixer. Però les escenes han teixit garlandes que els uneixin. I aquesta olor a primavera i aquesta sutilitat i aquesta armoniosa proporció, acerts són, i grandíssims.

Voldríem disposar de més espai per a parlar encara de l'obra aquesta amb més deteniment. Perquè, contràriament a lo que sembla que fan alguns, no midem les obres per sa extensió sino per sa transcendència.

En l'interpretació se distingiren notablement la senyora Bàrcena, qui semblava la veu interior de l'obra—font d'aigua cantarina en la selva—amb somniadora i al ensems viva idealitat i els senyors París, Montero—que posá a contribució tota sa intel·ligència en el paper més difícil de la comedia—i García Leonardo.

En els demés teatres, res digne d'una major detenció. Massa hem abusat ja avui de la paciència del llegidor caríssim.

FARFARELLO

NOTES D'ART

Aquesta setmana hem carregat en lo referent a exposicions, tres com aquell que res diu ens en han ofert uns altres tres distingits artistes. Al Fayans, o diguem-ne Galeries Layetanes per dar gust an en Segura, exposa el distingit pintor senyor

Florensa. El senyor Florensa se veu que ha corregut molt, i que ha pintat per tot arreu. Li agraden els jardins que encanten an en Rusiñol i tampoc se sent indiferent davant de la pintura ensucrada de l'Enric Serra. Aixís ha sortit la cosa. Hermosos paisatges, belles perspectives de *villas* de Roma, de Florencia, de Mallorca i de la nostra terra, ara lo de l'Enric Serra, sempre serà lo de l'Enric Serra. No entenem com s'ha deixat enredar per aquest cantó el senyor Florensa. Una excepció s'ha de fer amb tots els vots favorables, i és la de la tela anomenada «Campana romana» una amb uns arbres grans i uns homes petits, petits; està pintada amb molta valentia i sinceritat. Es una Exposició que estem segurs agradarà a molta gent.

Nostre car amic en Ramonet Pichot ha inaugurat també una exposició a càn Dalmau. En Pichot ha corregut els camps desolats de la França i dolorosament impressionat ha traslladat als seus dibuixos, no la guerra violenta en acció, sino la guerra terrible i silenciosa planant sobre la terra, encarnitzant-se encara en les runes que ella mateixa ha fet. Tractant-se d'un artista tan conegut del nostre públic com aquest, no cal parlar dels seus procediments sempre simplíssims i sinceríssims, amb els quals assoleix grans efectes. Mil enhorabones.

A càn Parés exposa en Vancells. Es a estones el Vancells de sempre i altres vegades una mena de Vancells nou que s'entrega al color amb un dalit que quasi arriba al d'en Mir. No direm que hi sigui però sí que ens plauen molt aquests esforços en un pintor madur ja. La exposició en conjunt és interessantíssima i estem segurs de que obtindrà un gran èxit.

EL PINTOR PESSIMISTA

—Me'n hauré d'anar a Amèrica. Els paisatges d'Europa són tots d'una monotonía espantosa.

Esquellots

Passa pel carrer una dòna rossa i petita i viva. Té en la mirada com un astorament. Té en la figura com una fracasada aspiració al vol.

Aquesta dòna, que és bella, amb una bellesa una mica pàlida i una mica trista, quan passa per davant d'una font, té com un moviment de terror, com una esgarripança de por.

Ara mateix, davant de Canaletas, ho hem observat.

Carrer de Pelai amunt arriba a *La Vanguardia* i es dóna de baixa.

És una dòna que l'any passat tingué el tifus.

Bofetades, bastonades, escàndol, cri-deria, taules i cadires per terra. Metges que's barallen, advocats que'ls decomparteixen (què estrany)... etc., etc.

Demànin! Tot lo que vulguin. Un desori gran. Ja ho havien llegit, oi?

Veiam, veiam, si encara arribarà la sang al riu!

Es a dir, a *Dos rius!*

Ja en Pich ha tornat a fruit la delícia de la vara.

Amb quina oportunitat se restableix aquest home de les seves malalties!
Vaja una convalescència amic!

El regidor electe celebrarà aquest any un bon Nadal.

La família hi cau ja a sobre, *per lo que pugui ser*.

Peró ell s'escusa:

—No estic per a gastos. Ara, l'any que vé, ja serà una altra cosa. L'any que vé, sí que farem un bon Nadal.

Està obtenint un gran èxit l'exposició d'en Pichot. Vagin a veure-la. Se trobaràn coneguts. Tots són bones persones, al·liades de soca i arrel.

I, apart d'això, els dibuixos de la zona de guerra són magnífics. No tenim por de que'ns diguin mentiders. Parau!a!

Perdonin si insistim amb les troballes d'objectes en l'interior dels tramvies. Resulta tant humorística la llisteta de coses oblidades en els cotxes d'en Foronda, que no deixem mai de passar-hi els ulls.

Copiem de la insertada fa pocs dies:

Una medalla de la verge.

Unes sabates.

Uns rosaris.

Un parell de castanyoles...

Volen res més heterogeni?

Barcelona és la ciutat dels fets misteriosos. I quan el misteri no hi és els diaris li posen.

Tres dies seguits havem llegit gacettes parlant de... «Un médico que ha sido llevado a la carcel por haber visitado a una joven enferma que ha fallecido en el Hospital Clínico.»

No troben que per a donar les notícies així, tant vagues, més valdria que no les donguessin?

Perque un metge visita a una noia i aquesta's mor l'han de ficar a la presó?

Amb aqueixa lògica tots els metges del món serien entre reixes!

El senyor batlle, el secretari del Ajuntament i quatre regidors, entre ells la *Cuca fera*, han anat a Madrid amb caràcter oficial.

Això de caràcter oficial té un doble sentit; vol dir pagant la Pubilla.

Diu que van a resoldre interessants assumptes relacionats amb la Hisenda municipal.

Ai, pobres de nosaltres!

ORGULL DE PARE

—El felicito perque s'arretira molt amb vostè.

—Voleu dir?

—Sí, miri-se'l... Gias com un toixó!

Al parlar dels favorecuts en el darrer sorteig de la Timba Nacional—primera i tercera a Barcelona—deien els diaris:

«Se asegura que el primer premio ha caído en uno de nuestros populares *Music-halls*.»

Només ens mancava això.

Que fins la sort se'ns tornés *sicallptica*.

Notes de casa:

Del «Ateneo Obrero de Barcelona» rebérem una atenta tarja de convit per al Repartiment de premis celebrat en la tarde del diumenge.

De la «Associació Montero», una invitació per a la conferència que hi donarà avui en Pere B. Tarragó.

De la casa explotadora de l'«Aigua Imperial», una atenta comunicació convidant nos a una visita als seus manantials.

A tots grans mercès.

En pau descansi.

Ha mort a Barcelona don Lluís Antúnez, ex-governador civil de la nostra província en temps d'en Rius i Taulet.

ALEGORÍES INTERNACIONALS

França i Alemanya o el domini de la Gràcia sobre la Ciència.

El senyor Antúnez era un perfecte cavaller, intel·ligent i esplèndid, que havia fet molt per aquesta ciutat. Fins ara, en l'hora de la mort, s'ha recordat d'ella i li ha llegat una renda de 45 mil pesetes anuals destinades a instrucció pública.

Els barcelonins, que som gent agraïda, recordarem amb amor el nom del generós donant.

Cullit al vol, l'altre dia.

Un diàleg de *dos que enraonen*:

—Ai ai! ¿I per què va estranyar-li que els artillers celebressin la festa de Santa Bàrbara?

—Perquè aquell dia no va tronar. I com que aquí ningú's recorda de Santa Bàrbara sinó quan trona...

En el sàinet nacionalista se va escriure una nova escena amb el banquet en honor d'en Balañà i Vila, que mereix un repic d'esquella ben fort.

Al banquet no hi va assistir cap altra personalitat que en Calvet. En Corominas acudí als postres. Una mica més i fa tard. En canvi hi havien cent vinticincom comensals que es deien Pere Puig, Joan Gratacós, Antoni Molins i Josep Farriol.

El senyor Vila ens va aludir: «Aquests senyors que's diuen amics nostres i que ens ofereixen un pom de flors envenenades i al mig amaguen un punyal.»

Miri, senyor Vila, o sobren les flors envenenades o sobra el punyal.

El discurs humorístic va tenir un final macabre. El senyor Vila digué que no tenia cap altre pretensió que els ciutadans a l'anar al cementiri i visitar la seva tomba, li dediquessin un pensament.

Quan vostè serà mort, ens sembla que fóra de la seva respectable família ningú se'n recordarà de vostè, ni d'on anaren a parar els seus ossos. Però, davant de la seva declaració vostè, senyor Vila, té una comissió indicadíssima al Municipi.

La de Cementiris.

L'altre dia sentírem comentar en un cafè el gros escàndol que havia passat en un altre, i del que ja hem parlat.

La conversa acabà amb aquest comentari, que feu un castellà:

—Sí, vamos. En el Laboratorio, el director... Turró y su ayudante... zurró.

Rialla general.

Ha deixat la gerència de *El Dia Gráfico* i *La Tribuna* el senyor Fabrè i Oliver.

Felicitem als dos diaris barcelonins.

Se diu que vol instal·lar-se definitivament a Madrid el senyor Benet i Colom per a perfeccionar-se en la *recta pronunciació* del castellà.

Ara és el moment. Perquè aquest senyor pot ben dir:

—Fins a 1915 vaig ésser català de tota la vida.

Una vegada, trobant-se reunits tres o quatre crítics d'art en un saló de pintura, un dels quadros clavat a la paret va caure a terra amb gran estrèpit.

I un dels crítics digué:

—Es la primera vegada que aqueix pintor aconsegueix fer una mica de *soroll*.

A tots els amables col·laboradors que voluntàriament ens envien treballs artístics o literaris per a publicar, devem advertir-los que, acceptats o no aquests, en cap cas es retornen els originals.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oím, 8

BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

Se ven per tot arreu

ALMANAC

DE

L'Esquella de la Torratxa

PER A 1916

- Elegantíssima i suggestiva coberta al·lusiva a la Guerra Europea, deguda al notabilíssim dibuixant P. YNGLADA
- Gran profusió de dibuixos :: Text ameníssim i variat

UN TOMO

UNA PESSETA

A todo comprador de

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE enciclopedia de la vida práctica para 1916

se le regala una participación a un billete entero de la **Lotería de Navidad**

Edición económica: Ptas. 1'50

Lujosamente encuadernado en tela: Ptas. 2

D'aquí pocs dies es posarà a la venda

ALMANAC POLÍTIC de LA CAMPANA DE GRACIA

PER A L'ANY 1916

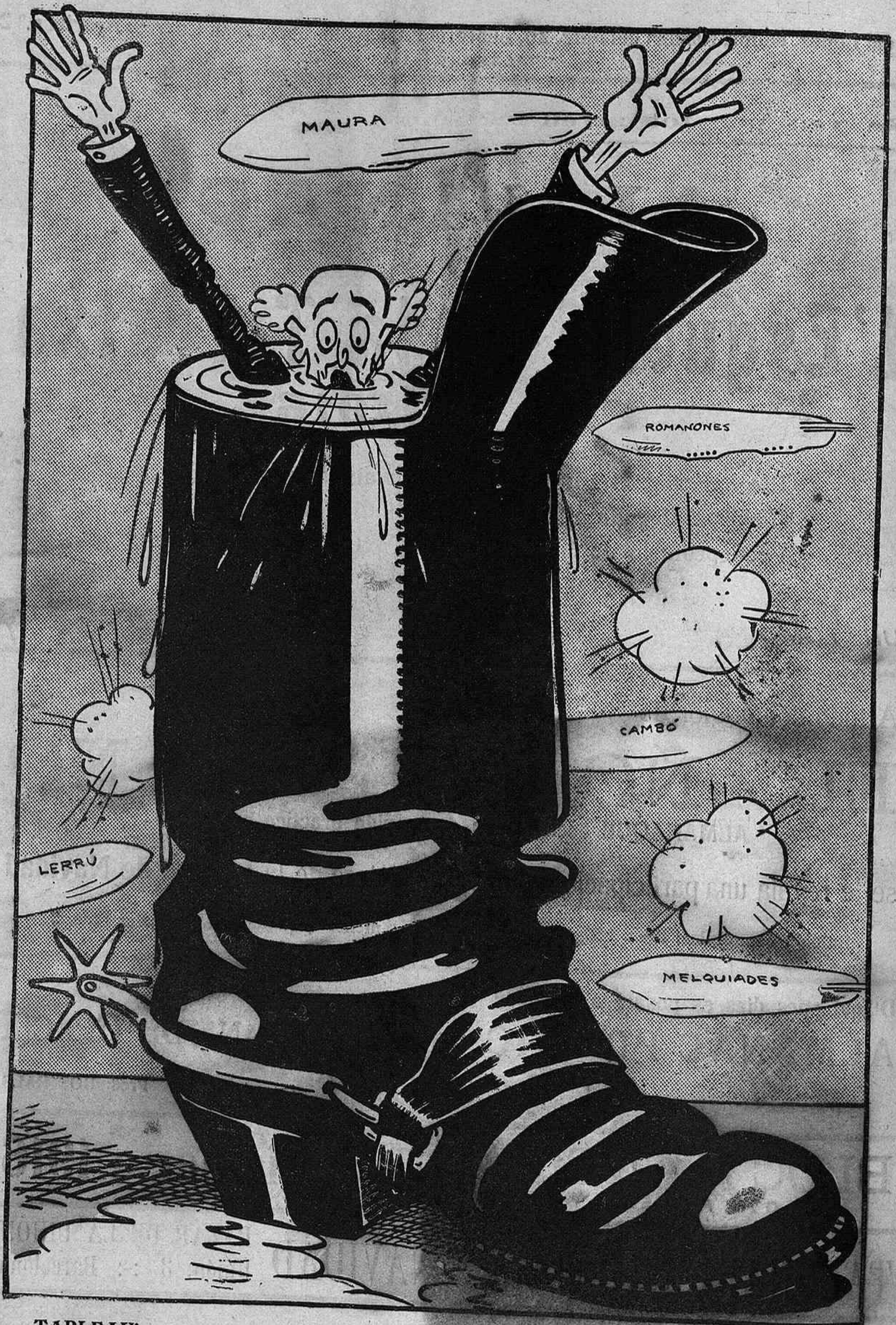
Preu: DOS RALS

BLOC MANELIC
0'75 PESSETES

Dietaris per a 1916

TALONARIOS LOTERÍA NAVIDAD BAZAR DE LA UNIÓN
Unión, 3 :-: Barcelona

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certíficat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

TABLEAU!

—Vès qui m'ho havia de dir!... Ofegat a dins d'una sabata!...